

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Liber Secundus. De Magno Hungariæ Regno, seu Regionibus olim
Hungarico sceptro subditis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

LIBER SECUNDVS.

De Magno Hungaria Regno, seu Regionibus olim Hungarico Sceptro subditis.

IC appellamus Regionem illam quæ Germaniâ, Poloniâ, Italiâ, & Græciâ restringitur, quia id totum fuisse Hungarici iuris, ex historiâ Hungaricâ intelligimus. De Sclauoniâ maiori liquet, cuius etiam pars nondum ab eo reuulsa est, & Iaderensis Comitatus Venetis est veditus ab Rege Hungariæ. Seruia quoque & Bossena Hungaros agnouere antequam iugum Ottomanicum reciperent. Bulgari sæpe cum Hungaris depugnarunt, & ab iis subiugati sunt. De Transyluaniâ, & Valachiâ, tam certum; vt ne quidem aliqui Poloni dubitent; quamquam in eas prouincias aliquid sibi iuris vindicent.

Nos autem Hungariam Magnam vocamus, quod alij REGIONES ISTRICAS eruditè nuncupant, tractum illum porrectum secundùm *longitudinem* ab ostio, aut oppido *Fiume*, Italico limite ad Kiliam veterem in ostio Istri; secundùm *latitudinem* verò ab ostio Fl. Drini vel Lodtrini Albanix termino, ad montem Carpathum. Ac proinde *longitudo* hæc complectitur Milliaria Italica 780. Francicas leucas 390. Hungaricas 182. Bulgaricas 195. *Latitudo* verò continet Milliaria 420. nostrates leucas 210. Bulgaricas 105. Hungaricas 98. Nunc de singulis prouinciis, seu Regionibus aliqua notabimus priusquam earum Geographiam proponamus.

CAPVT PRIMVM.

Historica descriptio.§. I. *De Sclauia.*NUMERVS I. *Nomen.*

ALITER *Sclauonia*, à *slauis*, seu *slauinis*, accepit nomen, de quibus in Poloniâ diximus; Germanicè dicitur *Vindischland*,

Pp ij

300 DE MAGNO REGNO HVNGARIÆ,
hoc est regio *Vinidorum*, quia *Vinidi*, seu *Venedæ* cum *Slavis*
iuncti eò penetrarunt. Olim autem complectebatur *Croaciam* &
Dalmatiam, nunc fluminibus *Sauo* & *Drauo* restringitur.

N V M. 2. *Qualitas.*

AER hîc serenissimus; terra miræ fertilitatis, quia fluuiis egre-
giè eluitur: vnde, quod mirum, inter *Turcicos* tumultus frumen-
to, pecore, & armentis diues.

N V M. 3. *Mores.*

ANTIQRORVM *Slauorum* mores ex libro 3. *Procopij* de rebus
Gothicis repetes, ex quo hæc pauca. Omnes ferè subruffo capillo,
neque callidi, neque malitiosi: peregrinos humaniter accipiebant,
in quos omnia sua liberaliter effundebant, ex quâ profusione pen-
debat corum fortitudo apud populares: immo hæc, furta excu-
sabat. Si quis autem domo suâ exclusisset hospitem, domus eius à
quouis poterat inflammari. Degebant in casis vilioribus, quas sæ-
pe mutabant. Cæterùm piratæ crudeles, & vicinis intolerabiles:
ita *Slavi* veteres. Nunc autem proximè ad *Turcas* accedunt: om-
nes bellicosi, & id vnum orant Deum, vt armati moriantur, & in
bello; optant autem inimicis mortem domi, & in lectulo. Rerum
nouarum amantiores sunt, ideò facilè concitant seditiones. Du-
plici vtuntur Alphabeto *Cyrilli*, vulgò *Chiuriliza*, seu *Ruthenico*
vix à *Græco* dissidenti, & *S. Hieronymi*, vulgò *Buchviza*, seu *Dal-*
matico 32. vel 33. literarum.

N V M. 4. *Politia.*

PARTIM est *Austriaci* ob regnum *Hungariæ*, partim *Turci-*
ci iuris; sed quia inter *Germanos* & *Ottomanos* pax infida, con-
uenere *Principes* sub initium huius sæculi vt causæ omnes, & li-
tes de incursionibus à *Præfectis*, *Agrauenfi*, *Arrabonenfi*, & *Bu-*
densi dirimerentur; nec sœdus abruptum censeretur, nisi bellica
tormenta educerentur.

§. 2. De Croacia.

N V M. I. Nomen.

SUMPSISSE videtur à Corbatis populis, seu Crobatis quorum Cedrenus meminit. A Germanis *Krabaten* appellantur, & à Latine loquentibus *Corbani*, vt & regio *Corbania*.

N V M. 3. Qualitas.

AD boream feracissima olearum, vitium, herbarum: & nisi pateret incursionibus Turcarum nulli Europæarum decederet. Equos alit minutos, sed fortes, & propè Tartaricis pares.

N V M. 3. Mores.

HABENT ex Hungaricis Slauicis, & Germanicis permixtos mores: vnde aiunt nobiles Cosacos ebrietate Germanos, Hungaros superbiâ, & fraudibus, Slauos importunitate superare. Catholici plerique omnes, viri fortissimi, & ad vexandos hostes aptissimi, propter militiae genus penè Tartaricum.

N V M. 5. Politia.

REGITVR à Turcâ per Saniacos, qui à Bosnensi Præfecto pendent. Hic quoque Præfectus Austriacus. VSKOKI & MORLACHI à quibus, & regiunculis nomina, omnes Christiani sunt, Slauicè loquuntur, & per *Vaiuodas* suos, & *Arabassos* reguntur. Vskoki autem dicti sunt à voce Slauicâ *Skok*, quòd optimè saltent. *Gigges* quoque per Croaciam, & Istriam sparfi Multauiico vtuntur idiomate.

§. 3. De Dalmatia.

N V M. I. Nomen.

NOMEN antiquum retinet ab oppido Delminio.

N V M. 2. Qualitas.

REGIO temperatissima, quare omnes incolæ macrobij: item fertilissima, vnde & oues adhibita cura bis in anno pariunt. Piscibus abundat ora Insulis prætexa: loca aspera feris; culta oleis, vitibus, segete abundant. De fodinis auri tacetur, fortè quoniam exhaustæ sunt. Hinc mel, cera, plumbum, pelles ouinæ, & oleum vulgò efferuntur.

N V M. 3. *Mores.*

DALMATÆ omnes bellicosi, proceri, expeditissimi. Qui degunt in montibus nondum barbariem videntur exuisse, apud eos similis virorum, & fœminarum cultus. Plerique literas profitentur æmuli S. Hieronymi, quem suum popularem vocant. Versus habent plures, quibus laudant viros, qui in bello Turcico ceciderunt.

N V M. 4. *Politia.*

COMITATVS Zarenfis emptus ab Hungaris pertinet ad Venetos. Hi autem ex suâ ditione Dalmaticâ colligunt quotannis 50. millia Ducatorum, & per Prouisorem suum hîc ius dicunt. Turca Saniacos plures habet in vrbibus munitis, qui omnes pendent ex Bosnensi Præfecto. Pars autem Dalmatiæ est quæ sequitur.

§. 4. *Resp. Ragusina.*

VVLGO *le Ragusan* ab vrbe munitissimâ, cui circumposita regio arte potiùs quàm naturâ fertilis reddita est, pinguiori solo in cautes delato. Huius incolæ omnes lucro dediti, & diuites ob mercaturam quam vbique gentium exercent: in peregrinos faciles, quia vicem expectant. Huius autem Reip. regimen simile Veneto, Dux quem Rectorem vocant singulis mensibus eligitur, cui assident 100. Senatores: in castrum S. Laurentij quotidie nouus Gubernator immittitur: centum millia ducatorum annui reditus habet, 500. tormenta bellica, aliquot naues quibus vti non potest, Venetis prohibentibus. Turcæ tributaria est, eique 20. millia Sultanorum, aut 15. aut 10. pensitat, nam variè sentiunt Scriptores. Quidam huius Reip. Patronum faciunt Hispanum, alij summum Pontificem; certè Ragusini sunt omnium Clientes, & ita summo in otio vbique viuunt. In Turcicâ ditione, nulla portoria soluunt, & à Turcis impensè diliguntur Ragusini mercatores, ob commoda quæ ab iis percipiunt.

§. 5. *De Seruiâ & Rasciâ.*N V M. 1. *Nomen.*

NOMEN habet à *Serbis* populis, quorum meminit Plinius, qui

ex meridie in boream progressi sunt; dicitur à vicinis populis *Sirfe*, à Turcis Saniacatus Semendriensis, & Rasciam includit, quæ à Razis populis nomen accepit, quos Chalcondylas cum Seruiis, & Sirfeis confudit: dicitur & à quibusdam *Segouia*.

NVM. 2. *Qualitas.*

MIRÆ fertilitatis est, sed maximè in campo Cassouico *Cassou-pole* ab indigenis, ab Germanis *Amelsfeld*, qui tribuitur aliquando Bulgaria, quam attingit. Regio quoque trans Danubium amœnissima, sed quæ Belgradam præcingit omnes Europæas amœnitate vincit.

NVM. 3. *Mores.*

LABORIS patientissimi sunt, quare his sæpe operis vititur Turca in bellis. Omnes agricolæ, omnes Piscatores: Ragusini soli merces suas distrahunt. Ritum Græcum sequuntur, sed in funeribus, seruant aliqua, quæ sapiunt Ethnicos: pauci sunt Latini ritus. Turcæ autem in pagis commorantur ad vias publicas.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM Despoten habuit, cui paruit quoque Bosnia; quo cæso, Hungarus sibi vestigalem fecit; hinc à Turcâ occupata est, & per Beglierbegum administrata olim, cuius sedes Belgrada: sed promotis Imperij Turcici finibus, Beglierbegus Budam translatus legatum suum, vulgò *Caimacan*, reliquit Belgradæ, per quem Seruia regitur.

§ 6. *De Bulgaria.*NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN retinet à populis Bulgaris, qui à Volgâ Fl. dicti: alij tamen volunt esse reliquias Gepidarum, seu Getarum: Nicephorus Gregoras à Bulga Fl. horum nomen deriuat.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO aspera est, & montibus editissimis ac niue diuturnâ obtectis tumet. Hic quoque pluuiæ frequentiores, ob paludes quibus interscissa est, vnde vapores erumpunt, qui ex frigore montium facilè se in imbres induunt. Armenta Boum, & Ouium greges facilè nutrit ob pascua.

NVM. 3. *Mores.*

Svo relicto, Arabum cultum, & vestem induerunt. *Veteres* eorum mores illos ex Suidâ habemus. Accusator conuictus falsi morte multabatur. Non licebat victum præbere furibus, & deceptoribus, qui secus fecisset bonis spoliatus agebatur in exilium: fur in rotâ frangebatur. Vites omnes excindi Rex iussit. Vetitum ne daretur eleemosyna, vt omnes laborarent, nemo deses esset; qui petenti dedisset stipem interficiebatur, bonaque eius diripiebantur. Has leges tulerat Rex Trebellius, quòd accepisset ab Auaris quos vicerat, leges illas non seruatas Auarum Gentem perdidisse. Et hæc de moribus antiquis.

Recentes autem vix à Seruicis differunt. Plerique Turcarum more victitant lacte, & pecorum carne, duramque Ottomano seruiunt seruitutem: nam decimus quisque eorum mittitur ad bellum, vt de pueris *Tributi* taceam.

NVM. 4. *Politia.*

BVLGARI Imperatoribus Orientis fuere terribiles, cum quibus vario Marte sæpe contenderunt. Tandem ab Hungariæ regibus victi sunt; ac demum captâ per Amurathum II. Sophiâ in ditio- nem Turcarum transfere. Sophiæ residet Beglierbegus Rumeliæ, seu Romania.

Huc quoque pertinent Dobraciæ Tartari, dicti CIEBELI, seu CIBEI, & degunt inter ruderâ muri producti ab Imperatoribus Græcis à Danubio, & *Gorosai* prope Selestriam, Tomos vsque. Hi autem aliquando Præcopitæ nominantur, & sub hoc nomine in castris Turcicis militant.

§. 7. *De Bossenâ.*NVM. I. *Nomen.*

NOMEN habere creditur à Bosna Fl. vnde & dicitur à quibusdam Bosnia: Lazius vult sic appellatam à Bessis populis qui postea Bosli, & Vossi.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO asperior est, immo & licet pascuis abundet hîc animalium caro insipida. Corium & lanam abundè sufficit Venetis & Ragusinis. Habet auri argentique fodinas eximias.

NVM.

NUM. 3. *Mores.*

IN Herzegofinâ omnes Catholici sunt, & impensè B. Virginem colunt, cuius imago visitur prope Seralium multis miraculis illustris, ad quam adeunt etiam Turcæ ægrotantes, & nonnumquam sanantur. In aliâ parte prædones ferè sunt indigenæ, & ita parentum suorum Bessorum referre videntur indolem.

NUM. 4. *Politia.*

OLIM habuere Despoten dictum S. Sabæ, itémque in aliâ parte Regem dictum Illyriorum. Vltimus eius Despotes Stephanus cognomine Laticus, vulgò *Hierchée*, à Turcis excoriatus est (alij capite tantùm multatum volunt) iusto Dei iudicio, quòd patrem suum suâ ditione expulisset, & maluisset occupare principatum, quàm expectare: eidem quoque parebant Seruia & Rascia. Eo cæso vacuum possessionem inuaserunt Hungari, sed Ludouico cæso anno 1520. Turcæ his omnibus regionibus potiti sunt: iam autem Bassa ius dicit Bossenæ, & 800. equites alit.

§. 8. *De Valachia.*NUM. 1. *Nomen.*

NVGANTVR qui à Flacco quodam Romano Duce dictam volunt quasi Flacciam. Cèrtius est sic appellatam à Blachis populis, quorum meminere Græci mediæ ætatis: hi autem videntur fuisse Itali, quia nunc indigenæ se *Polochos* vocant, Germani *Vulesken*, quæ vox Italos sonat: Turcæ *Iflach* appellant, & Bogdaniam à principibus Bogdanis, quod nomen *Theodorum*, seu *Des-donam* significat. Dicitur autem Valachia Transalpina, & Parua ad discrimen Moldaviæ, quæ Valachia quoque nominatur, sed ἀπὸς.

NUM. 2. *Qualitas.*

HÆC regio syluis vbique ferè opacatur, vino nihilominus & frumento abundat. Alit oues & boues, quàm in Hungariâ maiores, qui in Hungariam, & Germaniam deducuntur, vnde diuitiæ Valachorum. Equi hîc quoque vegeti, laborisque patientissimi, maximè si castrati sint.

NUM. 3. *Mores.*

OMNES penè Pastores, Armentarij, aut Subulci. Bellicosissimi

sunt, & quicumque ex iis in pugna fugit multatur seuerissimè. Habentur vulgò perfidi, & ad res novas propensi, iugum ferre nescij, quod nec pati possunt, nec excutere. Versiculus quoque ab hæreticis in Monachos detortus eos arguit esse vino deditos. Mulieres hîc supra modum coluntur à viris, & primæ mensis assident. Ritum Græcum sequuntur, & Patriarcham Constantinopolitanum, cùm venit eis bene precaturus, magno cum honore recipiunt.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM parebat Hungaro, quod tamen aliqui Poloni negant, aiuntque in suo thesauro asseruari instrumenta quibus probent totum hunc tractum iuris esse Polonici. Olim hic Princeps dicebatur *Ban*, cui *Vaiuoda* subditus erat, sed excusso iugo Hungariæ, Princeps prætulit *Vaiuodæ* nomen, quod summum Ducem significat. Nunc Turcam agnoscit, & ei pensitat 120. mille libras Francicas. Eligebatur olim à populis, & confirmabatur ab Ottomano, nunc quem maximè optat eligit, & præficit. Ex annuis vestigalibus conficit 250. millia Sultanorum *de sequins*. Olim educebat 50. equitum millia, nam omnes equites, pedites nulli; in præsentia vix 10. millia conscribere potest.

§. 9. *De Multauiæ, vulgò Moldauiæ.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN accepit à Multaui Fl. vnde vox Moldauiæ detorta est. Nominatur aliter *Valachia Cisalpina*, scilicet ab excursionemontis *Hæmi*, qui hîc interruptus Istro, ac denuò quasi resurgens Carpatho monti committitur. Dicitur & *Valachia*, seu *Bogdania Nigra*, à frumento nigriore quod hîc enascitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

VALLIBVS fertilissimis est distincta, ac valde riguis. Vinum hinc quoque generosum ad Polonos defertur. Neque desunt fodiæ auri, atque argenti, sed negliguntur. Turcæ hinc quoque equos fortissimos, & laboriosissimos educunt.

NVM. 3. *Mores.*

PAYLO vrbaniore sunt Valachis. Fortissimi equites, & egre-

giam operam Turcæ nauant in bellis. Hic multi nobiles, quos Vaiuoda habet ad manum. Seditiosi habentur, & in Principem parum fideles. Eodem modo cum Valachis vxores tractant, quibuscum & ritu Græco, & idiomate concinunt. In eo autem multæ voces Italicæ arguunt eos origine Italos esse, vt diximus in Valachia nomine.

NVM. 4. *Politia.*

VAIUODA se Regem Moldauia nominat, & olim pendebat ab Hungaro, à quo cõfirmabatur selectus à Moldauis. Nunc ad Turcas transit cui tributum nomine pensitat ferè 200. librarum Francicarum millia, cum 500. equis pulcherrimis, & 300. falconibus selectis. Olim Princeps armabat 60. equitum millia, hodie vix 20. urgente tamen bello 50. millia posset educere. Filius siue legitimus, siue nothus succedit patri, & primùm natus signatur candente ferro. Bassa Moncastrensis, vulgò *de Bialogrod*, prouidet ne prouinciæ illæ rebellent, quasi Cosakorum metu, ideóque sibi conficit 100. Sultanorum millia, verbo in regionis tutelam, reuerã in Turcicam rapinam.

§. 10. *De Bessarabia.*

NVM. 1. *Nomen.*

VNDE extiterit vox illa incertum: nisi à Bessis, qui huc immigrarunt. Certè eò peruasisse Arabas suspicamur ex Bulgarorum factò cuius meminimus in Moribus Bulgarorũ. Eam quoque apud Calcondylam dici Istriam non improbabiler aliqui suspicantur.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO hæc fertilissima, in quâ nihil deesset, etiam ad vitæ delicias, nisi in eâ Tartari degerent, hanc Cosaki infestarent, hostes & hospites ex æquo metuendi.

NVM. 3. *Mores.*

HIC Tartari viuunt more suo, hoc est lacte, & carne equorum suorum. Aspectu terribiles sunt, & iis sæpe vitur Turca non tam ad pugnandum, quàm ad inferendam in hosticum vastitatem; & ad augendum terrorem, hos vocat Præcopitas.

Qg ij

N V M. 4. *Politia.*

OLIM Palatinus Multauius huic parti imperabat, sed inter duos fratres sectus est Principatus. Nunc omnino Turcis subdita est Bessarabia, & per Bassam Moncastrensem administratur, estque quasi Acropolis quâ Valachi, Moldaui, Transylvani in officio continentur.

§. II. *De Transylvania.*N V M. 1. *Nomen.*

NOMEN ei impositum à syluis, quibus ferè vndequaque præcingitur, ab Hungaris *Erdel* dicitur, à Germanis *Sibenburgen*, à Slavis *Siedra Gradika Ziemia*, quæ voces *septem castra* significant à 7. urbibus quas hîc Saxones incolunt. Eius quoque pars à Hungaris *Iazap*, dicitur dubio procul à Iazygibus Metanastis. Item & CICVLI in eius angulum compacti sunt, sic dicti à voce *Szekel*, quæ Scytham sonat; suntque reliquæ Hunnorum, postquam duo filij Attilæ Gentem ferè perdidissent, huc enim confugere, & ne malè multarentur ob superiores rapinas, & crudelitatem hoc sibi nomen imposuerunt, quia reuera erant origine Scythæ; atque pharetrati Scythicis de finibus Hunni.

N V M. 2. *Qualitas.*

REGIO supra fidem ferax, vini, frumenti, leguminum, omniumque fructuum. Auriferam regionem esse arguunt fluuij aurea ramenta deuehentes, item & massæ auri defæcati quæ passim reperiuntur. Ex montibus eruuntur hydrargyrum, ferrum, plumbum, stannum, minium, calcanthum, sulphur, stibium, & marmor exquisitissimum. Mel quoque plurimum hinc egeritur. Equi velocissimi, qui & sine arte tolutim incedunt, egregiè criniti, & iubis ad terram defluentibus. Cerui supra modum proceri: vno verbo conficiam si dixerò meritò ab Hungaris Thesaurum suum appellatam esse aliquando dum eâ potiebantur.

N V M. 3. *Mores.*

CICVLI contrario motu ab aliis gentibus saltant, dextrum enim pedem primum promouent: litteris vtuntur in quibus aliquod vestigium cernitur Abyssinæ, Syriacæ & Hebrææ scripturæ.

Aspectu toruo omnes sunt, omnes comam nutriunt ad terrorem. Nemo se putat ignobilem licet subulcus aut pastor, & verò in familiis officia distribuuntur sorte. Bellatores optimi, & laboris patientissimi. Reliqui indigenæ ab his moribus non multum absunt, aut suæ Gentis mores retinere. Apud omnes puellæ ad nuptias rapiuntur, sed repudiantur facile: ritum Græcum sequuntur Valachi degentes in montibus, aut per totam Transylvaniam sparsi, reliqui aut Catholici, aut Calvinistæ, vel Lutherani.

N V M. 4. *Politia.*

DIU paruit Regibus Hungariæ, qui hanc per Vaiuodam administrabāt delectum à Ciculis, Saxonibus, & Valachis. Sed tandem iugum excussit Io. Zapolia, qui varias expertus vi-ces ad Solymanum confugit; post mortem eius filij, electus est Stephanus Batorius vir fortissimus; exinde variæ turbæ exarsere, quas Turca, & Austriacus fouere. Nostrâ atate Betleem Gabor celeberrimus extitit, cui Ragoskius successit, in Germanicis bellis celebres.

CICVLI verò ex quo in Transylvaniam transiere omnino im-unes secundum leges suas vixere. Sed sub Io. Sigismundo filio Zapolia, amisere libertatem, præterquam in sede *Orbay* ob rebellionem. Sub Mose Ciculo iugum excutere conati sunt, sed grauius ferre compulsi, eisque decimæ impositæ sunt, quæ tandem sublatae sunt quando Gabriel Betleem Gabor, ex priuato factus est Princeps.

§. 12. *De Hungaria.*

N V M. 1. *Origo Hungarorum.*

HÆC multis fabellis implicata est. Narrat Iornandes Gothus Alirumnam quandam mulierem Scythicam humanâ specie maiorem, eiectam ex castris Gothorum quod parum pudicè viueret, Mæotim paludem transiisse, hîcque in syluis à dæmone compres- sam multos edidisse monstruosos partus, ex quibus Hungari pro- gnati. Alij fingunt Faunos & Satyros eorum parentes. Probabi- lius existimant alij, venatores dum feram insequuntur ultra Mæo-

Qq iij

tidem bonitate soli illectos ingentem Scytharum multitudinem
 excitasse, primúmque fuis Alanis ad Tibiscum progressos esse.
 Tum autem Gothi Pannonias occuparant, qui tamen Hunnis ce-
 dere compulsi sunt. Et Ostrogothi quidem se iis coniunxere: Ve-
 strogothi autem se in Mysiam & Thraciam recepere, permittente
 Valente, vt essent ab hac parte Imperij propugnaculum. Interea
 Hunni per Germaniam, & Poloniam sparsi omnia cædibus, &
 flammis corrumpere, atque etiam in Asiam transgressi, vastauere
 Armeniam, & Antiochiam vsque penetrauerunt. Dum autem hæc
 fierent Gothi Romanorum atterebant vires, quibus superuenien-
 tes Hunni in Germaniam iterum irruerunt, vnóque prælio cum
 Rom. congressi 120. millia suorum perdiderunt, Duce Keua. Sed
 postmodum victi victores aggressi meliùs rem gesserunt, & occu-
 pauere Pannonias, duobus tamen suis Ducibus cæsis Belâ, & Ca-
 dicâ. His autem suffectus est Attila, qui adiunctis sibi Gepidis,
 Ostrogothis Marcomannis, Mysiam, Thraciam, Macedoniam
 depopulatus est, & in patriam redux fratrem suum quasi appeten-
 tem regni interemit. Exinde conuertit cursum in Occidentem, vbi
 victus in Catalaunicis campis, *la plaine de Chaalons*, sed elabi, per-
 missus rediit *Sicambriam*, hoc est *Budam*, hîcque se totum volu-
 pratibus dedit: mox tamen arma resumpsit, & per Illyricum in
 Italiam irruit, triennio Aquileiam obsedit, & tandem euertit,
 quando Venetiæ exorta sunt. Repulsus per S. Leonem Pontificem
 in patriam rediit, vbi celebrans nuptias cum filiâ Regis Bactriano-
 rum vino & libidine confectus apoplexiâ periit. Eius filij suis dis-
 cordiis Gentem ferè perdiderunt, vnde enati Ciculi, vt in Tran-
 sylvaniâ diximus. Postea Longobardi à Narfere in Italiam acciti
 Hunnorum reliquiis Pannonias habitandas concessere. Inde irru-
 pere in Germaniam, sed repulsi sunt; paulò post tamen vsi magiâ
 Germanos fudere, & onusti præda rediere ad suos; à Germanis
 tamen deinde victi quiescere coacti sunt. Sed cum ex Scythiâ ve-
 nissent 200. & ampliùs millia, cum finitimis pugnauerunt; omnesque
 illi Scythæ vno nomine Hungari dici cœpere. Polonos & Bohæ-
 mos vexauerunt; euocati quoque à Taxilo in Carolum Magnum, ab
 eodem victi sunt, & eiecti ex superiore Pannoniâ, quando & ca-
 ptus Rex eorum *Gaba*, sibi in vinculis necem consciuit. Sub Lu-
 douico Pio rebellare voluerunt; sed demum ei sunt reconciliati.
 Exinde sæpe in Italiam irruerunt, vnde & multas abegere prædas.

Tentauerunt & Germaniam, sed ab Imp. Henrico fortiter repulsi sunt, cæsis 150. millibus: item & paulò post ab Othone, quando eorum Rex Toxys interceptus capite multatus est. Hinc ad Christi fidem conuersi sunt Hungari: primus Rex Gayfca, seu Geyse S. Stephani pater eam amplexus est, quam filij pietas plurimum promouit. De aliis regibus Hungariæ legatur tractatus, qui nuper recusus est in Rep. Hungaricâ.

N V M. 2. *Nomen.*

AB Hunnis prædictis Hungaria dicta, Germanicè *Hungerland*, ab indigenis *Magiar*, vt & à Turcis nominatur: dicti & olim Auari, nisi malis Auaros partem Hunnorum fuisse.

N V M. 3. *Qualitas.*

AER huius regionis impurius est; vnde exteri hîc diu viuere non possunt, sed statim contabescunt. Quare cùm Poloni, aut Germani hîc bellagerunt castra mutare subinde coguntur, ne phtisi Hungaricâ corripiantur. Sordes quoque quæ existunt ex corporibus indigenarum satis aëris putredinem arguunt. Neque aquæ sunt aëre salubriores, omnes insuaues, si Danubium Budam vsque excipias versus Austriâ. De Thermis Hungaricis scripsit libellum Verhnerus. Sale abundat potissimum in Maromarusâ regione, & ad urbem *Somuar* vbi fontes falsi, vnde sal optimum excoquitur. Vinum Pilsense, in Comit. cognomine vbi Buda sita est, celebratur in primis. Hîc tam multæ feræ, vt nisi licita esset rusticis venatio pernicies immineret regioni. De piscium copiâ in Tiffâ Fluvio dicemus in Admirandis. Cæterum illius regionis fertilitatem hoc vnum arguit, quod sæuiente bello inter Christianos & Turcas, iisdem eam ferro flammâque vastantibus, intra quinquennium pristinam formam recipiebat, quasi summo otio & pace vsa esset.

N V M. 4. *Mores.*

MORES antiquorum *Hungarorum* hi celebrantur. Aspectu terribiles erant, omnes sine barba; nam pueris candente ferro genas de industriâ adurebant, quare omnes eunuchi videbantur. Sic indurabant corpora sua, vt neque igne, neque suauioribus cibus indigerent, sed herbis, & radicibus ferè victitarent; carnem non

aliter coquebant quàm inter ephippia equorum fuorum discurrerentium. Domos non sine timore subibant, & incolebant montes, & sylvas: vili telâ, aut pellibus tegebantur, nec vnquam deponabant vestes, nisi frustatim deciderent. In equis optimè pugnabant, vix insiltebant pedibus, ob calceos malè formatos, & concinnatos. Regibus olim nullis parebant, sed Principibus, quos feligebant. Perfidi, crudeles, omnibus vitiis dediti, sed maximè ebriitati. Falsis accusationibus præcipuos tollebant è medio, & magnâ ex parte otiosi viuebant.

In præsentia verò bellicosi sunt omnes Hungari, sed parùm fideles, & ex æquo Turcis & Christianis infensi: sed Germanos ferre non possunt, quibuscum numquam conueniunt. Otio deditissimi Hungari, tam viri quàm fæminæ: intemperantiùs cibis indulgent, quare secum famem dicuntur inferre, & *fames Hungarica* abiit in Prouerbum. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quibus postea non acquiescere grande nefas, & piandum morte.

N V M. 5. Religio.

IN Hungariam omnium hæreseon fæces confluxère. Lutherani, Calvinistæ, Arriani, Trinitarij, & qui non? Nobiles tamen plerique Catholicam fidem profitentur, maximè operâ Societatis nostræ, quæ hîc egregiam nauat operam. Augetur & Turcarum numerus in dies, itémque Iudæorum, quibus indicibus, & speculatoribus vtuntur Mahumerani. Per S. Stephanum accepere fidem quem *Istum* indigerant. Quàm diues fuerit hîc Ecclesia, colligitur ex Sigismundo Chanzario Episcopo Quinqueeclesiensi, qui ex congesto thesauro potuit exercitum alere.

N V M. 6. Politic.

REGVM Hungaricorum series in 8. familias digesta vbique legi potest. Nunc Austriacæ familiæ ex parte parer, ex parte sed maiore Ottomano. Austriacus ex dititione suâ colligit 200. ducatorum millia, Turca vix vnde militibus suis stipendium numeret. Transylvanus quoque aliquam partem Hungariæ carpit. Militia hîc duplex, peditum quos vocant *Gialog*, nos *Hidoques*; & equitum quos dicunt *Louag*, nos *Houffartz*: hi dorso suo affigunt alas ad celeritatem, cum in eas se ventus insinuat. Olim Rex educebat 50. equitum millia, nunc Austrius vix decem millia, Bassa Bu-

Budensis circiter sex millia conscribunt. Imperator 30. circiter celocibus Danubium, & regionem suam tutam reddit; Ottomanus totidem, suam. Rex olim eligebatur in Comitibus, quæ olim Palatinus cogebat à Rege primus: nunc hereditarium Regnum fecit Austrius. Pax inter Turcas, & Germanos infida est, & nunquam caret excursionibus, quia statutum est pacem non infringi, nisi educantur tormenta bellica. Lites autem ex illiusmodi excursionibus ortas, dirimunt Præfectus Arrabonensis, & Bassa Budensis cum Præfectis Austriacis quorum res agitur.

MAGNÆ HUNGARIÆ DIVISIO.

RE- GIO- NES AD IS-	TVR-	DESPO-	BVL-	{	BVLGARIA	BVLGARIA VERA. Sophia: <i>Sophie.</i>
			GARIA		CIEBELÆ TARTARI. Dobruca: <i>Dobruce.</i>	
	CI-	TICÆ	SER-	{	SERVIA	SERVIA. Nonibazaria: <i>Nonibazar.</i>
			VIA		RASCIA. Alba Græca: <i>Belgrade.</i>	
	CÆ	CLIENTELARES	BOSSE-	{	BOSSENA	DVCALIS. Vammeluka: <i>Banialuk.</i>
			NA		REGIA. Seralium: <i>le Serail, seu Seraio.</i>	
MIX-	MAGNA	SCLAVONIA	{	TRANSYLVANIA. Alba Iulia: <i>Veissembourg.</i>	VALACHIA PROPRIA. Targouiscû: <i>Targouisko.</i>	
				VALACHIA	MOLDAVIA. Suczoua: <i>Suchauu.</i>	
					BESSARABIA. Moncastrum: <i>Bialogrod.</i>	
				AVSTRIACA. Zagrabia: <i>Agram.</i>	TVRCIGA. Gradiscia: <i>Gradisk.</i>	

Parall. Geogr. Tom. II.

Rf

TRVM.	T Æ	SCLA- VONIA	CROA- CIA	AVSTRIACA. Fanum S. Viti: <i>Fiume.</i>
				TVRCICA. Vihitza: <i>Vihitz.</i>
		DAL- MATIA	VENETA. Duarefia: <i>Duarez.</i>	
			VENETA. Iadera: <i>Zara</i> TVRCICA. Scardona: <i>Scardone.</i> RESP. RAGVSINA. Epi- daurus: <i>Raguse.</i>	
HVN- GARIÆ	R E- GNVM	SVPE- RIOR	AVSTRIACA. Posso- nium: <i>Presbourg.</i>	
			TVRCICA. Agria: <i>Eger.</i>	
HVN- GARIÆ	HVN- GARIÆ	INFE- RIOR	AVSTRIACA. Comara: <i>Comore.</i>	
			TVRCICA. Alba Rega- lis: <i>Albe Royale.</i>	

CAPVT II.

Magna Hungaria descriptio Geographica§. I. *Sclauia, seu Sclauonia.*

CONTINEBAT olim Carniolam, Carinthiam, Marchiam Vi-
nidorum, immo partem Albanix decerpebat: postea ad Scla-
uiam propriè dictam, Dalmatiam, & Croaciam restricta est.

SCLA- VIA VERA	AVS- TRIA- CA.	ZAGRABIA: <i>Agram</i> , vrbs Episcopalis, & ca- put Comitatus, tentata à Turcis numquam capi potuit; Academia quoque celebris vbi Nobiles Hungari, Croatæ, & Slau iusti- tuuntur.
		Copranitza: <i>Caproncza</i> , vrbs cum arce mu- nitissimâ contra Turcarum irruptiones.
		Fanû S. Georgij: <i>S. George</i> } In feracissimâ re- Fanû S. Martini: <i>S. Mart.</i> } gione sita oppida.

<i>l'Escla- uonie, Vindif- cland.</i>	TVR-	}	GRADISCIA: <i>Gradisk</i> , vrbs munitissima ad Sauum Fl.
	CI-		Posega: <i>Posega</i> , vel <i>Posecha</i> , caput Comitatus, ciuitas firmissima ad Fl. <i>Orib</i> , qui postea in Sauum cadit.
	CA.		Iessenotia: <i>Iessenotcz</i> , ad Fl. Sauum. Petrouina: <i>Petrouuin</i> , in Mediterraneis, cuius ager, quantum bella sinunt, amoenissimus.

§. 2. De Croaciâ.

<i>la Croa- ce Im- periale.</i>	AVS-	}	FANVM S. VITI AD FLVMEN: <i>S. Veit am Pflaum</i> , <i>S. Vit sur Fiume</i> , vnâ voce <i>Fiume</i> , ad Fluum qui terminus est Croaciæ, & Istriæ: olim caput totius Croaciæ erat.
	TRIA-		Brighonia: <i>Brighon</i> , nunc dicitur Croaciæ metropolis. Senia: <i>Segna</i> , seu <i>Zeng</i> , ad mare cuius ager miserè à Turcis aliàs deformatus.
<i>la Croa- ce Tur- quesque.</i>	CA	}	Vackariza: <i>Bucari</i> , Vskokorum sedes, de quibus supra.
			Siscia: <i>Sisek</i> , vrbs munitissima ad Sauum Fl.
			Mons: <i>Lika</i> , Morlakorum sedes, ex quo regio MORLAËHIA, dicitur ad mare extensa.
			Petrina: <i>Perrin</i> , ad Fl. <i>Colapim Kulp</i> , antea dicta <i>Assanopolis</i> : <i>Assangrad</i> , à Bassa Assano Bosniæ qui eam munit, vt contineret vrbes <i>Carlostadium</i> , & <i>Zagrabiam</i> , sed à Christianis feliciter occupata est.
<i>la Croa- ce Tur- quesque.</i>	TVR-	}	VIHITZA: <i>Vvibitz</i> , ad Fl. <i>Vnam Vne</i> , à Turcis occupata cum iis diu restitisset, recepta fuit à Christianis & incensa, postea à Turcis restaurata est, qui arcem eius fortiter defenderunt.
	CI-		Castanouisium: <i>Castanowitz</i> , arx munitissima ad Fl. <i>Vnam</i> , quam Turcæ diligentissimè defendunt.
	CA.		<i>Lira</i> , vnde Regiunculæ nomen fertilissimæ, nisi bella prohiberent.
<i>la Croa- ce Tur- quesque.</i>	CA.	}	Carbaua: <i>Corbau</i> , Carbauix regionis caput.
			Clissa: <i>Clisse</i> , cuius Saniacus hoc anno 1647. in Morlachos excurrit, & plerosque in miserabilem abduxit seruitutem.

VE- Morlachorum pars Turcis subdita anno fu-
TA } periori coniunxerat se Venetis spe auxilij } *Duarez.*
la Croace } Christiani; sed hoc anno pessimè accepta }
Veni- } est à Saniaco Clissensi. Vrbes hîc duæ no- } *Macasca.*
tienne. } minantur in Relationibus.

§. 3. De Dalmatia.

VE- **IADERA:** *Zara*, Comitatus caput empti per Venetos ab
 Hungariæ Rege, hodie caput Dalmatiæ putatur, vni-
 que mari cincta, & ponte iuncta continenti. Arce
 munitissimâ defenditur. Ab ea non procul visitur lo-
 cus dictus *Zara Vechia*, vbi antiquæ Iaderæ rudera.
NE- **ÆNONA:** *Nona*, vrbs situ munita & ampla, vndique ma-
 ri præcincta, nisi ætate.
TA } **NOUIGARDIA:** *Neuigrad*, arx oppido minuto incumbens.
 Sicum: *sebenico*: ad sinum cognominem, cui imminet
 Mons S. Ioannis *S. Iuan*, & in eo castrum sat firmum.
le pays } **PALATIUM:** *Spalatro*, vrbs Archiepiscopalis, à Diocletia-
des Ve- } no condita, à quâ non procul rudera Salonæ.
nitiens } **TRAGURIUM:** *Trau*, in scopulo vrbs condita, & annexa
en Dal- } ponte Insulæ *Bux*, seu *Cicovo*: vrbecula munitissima.
mace. } **PIGUNTIIUM:** *Almissa*, vrbs firmissima ad ostia Fluij *Cæ-*
tinæ: Zetina.
TVR- } **CATTARA:** *Cattaro*, ad sinum Rizonicum, hodie *le Golfe*
 } *de Cattaro*, vrbs munitissima ob Turcos vicinos, &
 } quam Veneti maximi faciunt.
CICA } **BUTUA:** *Budua*, vltima ditionis Venetæ in Orientem ab
 } Turcis deformata incendiis, nunc vtcumque reparata.
TVR- } **SCARDONA:** *Scardone*, vrbs per ampla è regione Sicci.
 } **STRIDON:** *Strigna*, quæ vulgò creditur patria S. Hierony-
 } mi; falsò, cum hæc fuerit sita in limite Pannonico, eo-
 } dem teste Hieronymo.
CICA } **CLISSA** arx Turcarum inexpugnabilis.
 } **NARONA:** *Narenta*, ad Fl. cognominem vrbs olim poten-
 } tissima, & quæ sibi Imperium Veneti sinus voluit ar-
 } rogare, contra quam diu Veneti pugnauere sub initia
 } Reip. suæ.

les villes
du Turc
en Dal-
mace.

Castrum nouum : *Castro nouo*, vrbs permunita ad ostium
sinus Rizonici, portu egregio instructa & arce. Olim
Dominum suum habuit, cui est à Turcis erepta, sed
vindicata à Christianis, ac demum deperdita est.

Antibarium : *Antinari*, quia opponitur Bario Apulo,
scopulo affixa, & Venetis per Turcas adempta, muni-
ta planè, & Italix terror.

Vlcinium : *Dulcigno*, quondam Albani iuris vrbs ampla,
sed deserta.

Craina, castrum, vnde & regi unculæ nomen asperimæ,
ac penè deserta.

Scodra : *Scutari*, à Turcis *Scanderia*, hoc est Alexandria,
olim nobilissima ciuitas.

RES-
P V-
B L I-
C A
R A-
G V-
S I N A,
*La Rep.
de Ra-
gouise,
ou le
Ragon-
san.*

DITIO
CONTI-
NEN-
TIS
Tribinium : *Tribigna*, vrbs Episcopalis.

ANGOSTA, aliter *Lagusta Langoste*, Insula cul-
tissima, delicia Ragusinorum, & villæ per-
amœnæ.

INSV-
L A N A
Lupanna, vbi portus satis commodus, & villæ
cultissimæ Ragusinorum.

Melita : *Meleda*, dubium olim an catellis ce-
lebris, nunc piscatione Triehidum, seu Sar-
diniarum.

INSV-
L A
SLAVI-
C A E
Cherso, & *Osero*, olim vna Insula, nunc immisso inter vtrū-
que per Venetos mari, à duabus vrbibus nomen habet;
in vrbe *Osero*, Episcopus degit; *Cherso* populosa magis:
vtraque pecore diues : per nobilem Venetum vtraque
regitur.

IVRIS } Vegia: *Veglia*, vbi vrbs cognominis, & portus Salinarum pulcherrimus: hîc idioma singulare nec Slauicum, nec Venetum: à Frangipanis vendita fuit, & per prouisorem Venetum administratur.

VE- } Arba: *Arbe*, vino ac sale diues; ficus eius quoque laudantur.

TI } Paganium: *Pago*, vnde falis plurimùm educitur.

les Isles } Bratia: *Labrazza*, vino & pascuis diues.

des Ve- } *Lezina* olim Pharos cum vrbe cognomine, vbi portus commodissimus ferè statio præfecti maritimi. Melle, oleo, vino, croco abundat. Celebratur quoque piscatione suâ, quoniam ad eam pisces ventis impelluntur.

dans } Corcyra: *Curzola*, Episcopi sedes: ex quâ Veneti ligna leuèr Gol- } defumunt ad naues construendas, aliàs sterilis est.

phe.

§. 4. De *Bossena*, *Bosne*, seu *Bossene*, seu *Bossine*.

SVPERIOR, } VAMMELVCHA: *Banialuk*, aliter *Veinalykh*, nunc totius *Bossenæ* metropolis, & *Bassæ* sedes versus *Dalmatiam*, à quo ius petunt *Saniaci Croaciæ & Dalmatiæ*.

seu DVCALIS, } Item dicta

cuius Dux Sancti Sabæ, olim. } *Tinina*, seu *Tina*: *Tine*, *Dalmatis Querca*, Episcopalis, à quibusdam malè *Dalmatiæ* adscripta, quia ab Archiepiscopo *Spalatenfi* pendet: fixa est ad *Titium Fl.* vulgò *Querca*.

HERZEGOVINA } *SERALIVM*: *Seratio*, nobis *le Serail*, in limite *Seruiæ* à *Turcis Herzec*, nobis *Herzegovine*.

INFERIOR, } ad *Fl. Bosnam*, à quibusdam metropolis totius regionis creditur: iuxta hanc Monasterium *B. Virginis à Plumbo* dictum, vbi imago *Virginis* multa edit miracula, de quâ suprâ in *Historicis*.

seu } *REGALIS* } *Verbosania*: *Verbosanim*, aliter *Verbosanien*, ad *Fl. Militzha*, quondam primaria regionis, nunc ad eò defecit, vt careat mœnibus.

la *Bossine inferiore*. } *Iaycza*: *Iaycz*, ad *Fl. Plenam*, vbi *Fl. Verinam* recipit; in monte cum castro munitissimo sita est.

§. 5. De Seruia latè sumpta.

SER-
VIA
VERA*la Ser-
vie, ou
Sisy, ou
Gouuer-
nement
de Se-
men-
drie.*NONIBAZARIA: *Nonibazar*, quondam metropolis tem-
pore Despotarum.Prisdinum: *Prisdin*, à quibusdam creditur patria Iustli-
niani, ad lacum Ezzitam.Delminium: *Delminio*, vicus duntaxat in præsentia.Drinum: *Drino*, ad Fl. cognominem.Zenobitia: *Zenobitz*, in montanis Seruiz.Nissaua: *Nice*, ad Fl. cognominem qui cadit in Mo-
rauum.ORACHVM: *Orach*, ad Drinum Fl. nunc Saniaci Seruiz
fedes, ideóque primaria, & cultissima.Niuaria cognomento Seruiz: *Niuar en Seruie*, vbi Dri-
nus Fluius cadit in Sauum.Archium: *Arky*, vbi Bosna fluius hauritur à Sauo.RAS-
CIA*la Ra-
scie, ou
la partie
Septen-
trionale
de Ser-
vie.*ALBA GRÆCA, seu Belgrada: *Belgrade*, ad confluen-
tias Savi, & Danubij, in Regione sita quæ ab incolis
dicitur *Couuin*; mœnibus caret, sed castrum habet
munitissimum, in quo nefas pernoctare Christiano;
Hungaricè *Nador Alba*, Germanicè *Grieschich Vveif-
sembo*rg*.Fanum S. Andreæ, seu Semendria, vulgò *Zendreuil*,
Turcis *Semender*, quondam Rasciz metropolis: ad
eam 34. Pilæ ostenduntur, reliquæ pontis Traiani.Columba: *Columbes*.Orfanum: *Orfano*.

§. 6. De Bulgaria.

BVL-

GA-

RIA

SOPHIA: *Sophie*, metropolis regionis iuxta quam inco-
læ ostendunt rudera vrbis Sardicæ. In ea residet Be-
glierbegus Rumeliz, cuius causâ tantum colitur,
nam loco parum salubri sita est, per hanc ex Hunga-
riâ transitur in Thraciam.Nicopolis: *Nicoboli*, ad Istrum ab Húgaris & Transylua-
nis patrum nostrorum memoria incélsa, ad quam & ag-
cepta à Christianis clades, in Historiis celebratissima.

Var-

la Bul-
gariæ.

Varna: *Varne*, celebris Hungarorum, & Christianorum infelici pugna; incensa est à Cofakis.
 Constantia: *Constance*, ad Euxinum plerisque Tomos Ouidij.
 Vidinum: *Vidine*, olim Viminatum.
 Rhogianum: *Rosi*.
 Silistria: *Silistra*, circa rudera muri veteris, de quo mox.
 Dorostorus: *Dorostore*, seu *Dorstor*, defecit in viculum.
 Tomesuaria: *Tomesuar*, quibusdam Tomos.

DOBRUCIA, seu Tartari
 CIEBELÆ
les Tartares de Dobruces.

Sita est in rudibus eius muri quem excitant Imperatores Constantinopolitani ad arcendos Barbaros: eam incolunt Tartari Turcis additissimi, & eorum perpetui in bellis Christianorum comites.

CAPILLI
 DERVENT,
le pas de Thrace.

Ictimanum: *Ictiman*, burgus luculentus ubi comparantur omnia ad transitum, & duces assumuntur ad Thraciam subeundam.
 Ianiculum: *Ianicoli*, primus vicus à transitu in Thraciam.

§. 7. De Valachia magna.

V A- TARGOVISCVM: *Targouisko*, seu *Targouiste*, Vaiuodæ sedes, nobis *Teruis*, ad Fl. *Ialonitz*.

L A- Backouia: *Backou*, seu *Backouie*, quam Clemens VIII. summus Pontifex Episcopi sedem statuit.

CHIA Aczudia: *Aczud*, paulò infra Backouiam.
 Trescortium: *Trescort*, de quo in Admirandis.

la Vala-
quie, ou
la Vala-
chie.

Bralouium: *Brailou*, in limite Moldauico ad Istrum.
 Ialoniza: *Ialonitz*, ad Fl. cognominem.

Erinista: *Erinist*, ad Fl. *Telez*.
 Dombrouiza ad Fluum eiusdem nominis.

MOL. SUCZOVA, seu Succhiaua *Czukau*, nobis *Suchau*, Vaiuodæ sedes.

D A- Chotimum: *Chotim*, magno semper præsidio firmata, ad Fl. Tyram *Niester*.

V I A Iassium: *Iassy*, olim Vaiuodæ sedes; huius arcem ca-
Parall. Geogr. Tom. II.

ptam Cofaki diruerunt.
la Mcl- Margofestum: *Margofest*, malè quibusdam Metropolis.
dauc. Tariskum: *Tarifco*, in montanis ad Bessarabiam.
 Galatia: *Galatz*, ad lacum cognominem.
 Nufium: *Nufz*.

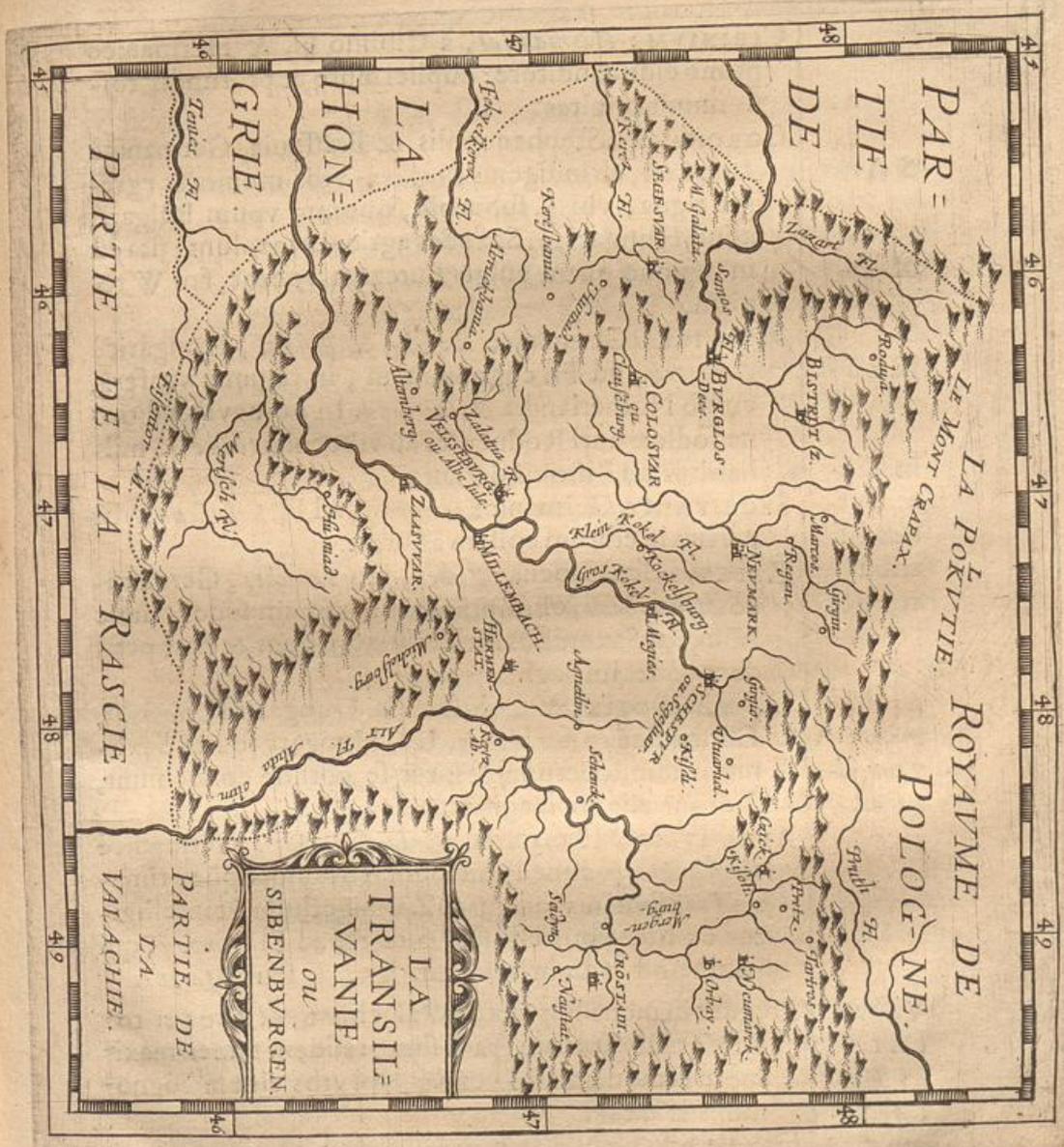
B E S-
 S A-
 R A-
 B I A, } MONCASTRVM, seu BIALOGRODIA: *Bialogrod*, seu
Moncaſtro, aliter *Achermeno*, seu *Kermen*, ad lacum di-
 ctum *Vidouo*, seu *Ouidouo*, vbi Tartari ab vrbe fic di-
 cti de *Bialogrod*.
la Beſſa- Thinia: *Teheine*, cum arce ad Fl. Tyram *Nieſter*.
rabie, ou Orichouia: *Oribouu*.
l'Iſtric. Killia duplex, Vetus & Noua: *Vetus* ad oſtium Boreale
 Danubij affixa eſt olim *Lycostomos*: *Noua* paulò ſuprà
 in Boream vergit.

§. 8. De Transyluania, Sibenburgen.

C I-
 CVLI } NOVOMARCHIA: *Neumark* Saxonicè, Hungaricè *Ze-*
chelovvaſſatel, ampliffimum oppidum, vbi frequens
 Ciculorum Conuentus.
 in ſe- 1. In eâdem quoque *Marcu Zeck*, vnde ſedi, ſeu re-
 ptem gioni nomèn inditum eſt.
 SEDES 2. *Aranyas Zeck*.
 ſeu 3. *Girgium: Girgio*.
 Regio- 4. *Czikum: Czik*, ad montes cognomines, ex quibus
 nes di- oritur Fl. *Kikellenn* maior.
 uiſi, 5. *Kiſdium: Kiſdi*, vbi capitulum illuſtre, ex quo pender
les Ci- Segesburga cum pagis 48 ad Fl. *Alutam Ali*.
cules. 6. *Orbæum: Orbay*, quæ ſedes ſola libertatèm retinuit in
 ea ſeditioe, de quâ ſuprà in *Politiâ* egimus.
 7. *Seſſi*, verſus montem *Carpathum*.

HVN- 1. *Zaaſuaria: Zaaſuar*, cum pagis Regiis vndecim.
 G A- 2. *Ruſmarkia: Ruſmark*, cum pagis decem.
 R O- 3. *Segesburga: Segesburg*, cum pagis ſedecim.
 S A- 4. *Olczna*, cum pagis duodecim.
 X O- 5. *Schenkerſtulium: Schenkerſtul*, cum pagis 22.
 N E S 6. *Rupenſium: Rupenſe*, cum pagis ſedecim.

IN DE WEGE WEGEN WEGEN
 WEGEN WEGEN WEGEN WEGEN
 WEGEN WEGEN WEGEN WEGEN

in 7. se- | 7. Megia Me- } Caput duarum sedium, quibus inclu-
des dif- | gies, ad Fl. Kz- } duntur pagi 24. clade Lud. Gritti
tributi. | kelleuu. } celebris.

CIBINIVM: *Hermanstat*, à Cibinio Fl. & Hermanico primo eius conditore: duplici muro & profundis fossis munita ciuitas.

S A-

CORONA, seu Stephanopolis, & Brassouia, Germanicè *Kronstadt*, ab indigenis *Brassauu*; vrbs munita & egregiè rigua, vbi 3. suburbia, quorum vnum Bulgari, aliud Hungari, 3. Saxones agricolæ incolunt: sita est in regione quam vulgò *Burczam* vocant, seu *Wrcziam*.

X O-

N E S

BISTRICIA Germanicè *Nosen*, & *Bistriz*, Hungaricè *Bezterese*, ad Fl. cognominem, in regione vitiferâ, vulgò *Nosnerlandia* *Nosnerland*. In huius vrbs ditio- ne fodinæ auri *Roduenses* ab vrbecula *Roduâ* 4. miliaribus ab *Bistriciâ* distante.

in sep-
tem vr-
bes dif-
tribu-
ti,

SEGESVARIA Germanicè *Schspurg*, ad Fl. *Kikelleuu*, vrbs partim in editum collem affurgit.

ZABESVS, seu Sabesia: *Zabes*, seu *Saasebes*, Germanicè *Millembach*, olim primaria Saxonum sedes, nunc Hungari Saxonibus hîc permixti viuunt, & hinc pendunt vndecim pagi.

les Ale-
mans
Transyl-
uains.

CLAUDIOPOLIS, & Colosuaria Hungaricè *Colosuar*, Germanicè *Clausenbourg*. Iam Hungari se hîc Saxo- nibus admiscuerunt, & inter se optimè conueniunt, suosque eligunt magistratus.

ALBA IVLIA, Hungaricè *Gyula Feyeruar*, Germanicè *Veiffembourg*, nunc Principum sedes, ideòque prima- ria Transyluania, ad quam *Zarmigethusa*, vt intelligi- tur ex ruderibus effossis. Sita est ad Fl. *Ompaj*, qui paulò post cadit in Marisum *Merisch*, seu *Marons*.

VALA-
CHI
les Va-
laques.

Degunt in montibus versus Valachiam, & ferè per to- tam Transyluaniam sparsi sunt, resident tamen maxi- mè in prouinciola *HACZAG*, vbi vrbs eidem cogno- minis *Haczag*.

T V R-
C Æ

Temesia: *Temesuar*, ad Fl. *Temez*, sedes *Beglierbegi* *Temesiensis*.

Varadinum: *Varadin*, cuius Episcopus fuit Frater Georgius Regni Quæstor. Olim Pannonum, & Saxonum communis sedes erat.

Lippa: *Lippe*, in monte cuius radicem borealem alluit Fl. *Marifcus*, seu *Marifus*, *Merifch*, seu *Marons*.

§. 9. De Hungariâ.

OLIM numerabantur in ea 73. Comitatus, seu Regiones, qui postea ad 60. contracti sunt; eorum 25. sunt iuris Austriaci, 27. Turcici, qui tamen amplissimi; quare longè maior Ottomanica ditio, quàm Germanica. Transylvanus 8. Comitatus decerpit. Diuiditur etiamnum in superiorem versus Poloniam, & inferiorem versus Slauiam, quæ eius quoque pars est in presentia, & Hungarici Regni membrum: & vtraque iterum inter Turcas, & Austrios distribuitur.

N. V. M. I. *Superior Hungaria*, la haute Hongrie au dessus du Danube.

POSSONTVM: *Presburg*, Bofa Ottoni Frisingensi prius Pifonium à quodam Pifone, quo Tiberius Pannonos subiugauit: fortè & Flexum, quod hîc Danubius in Austrum curuetur. Iam Hungaria Austriacæ caput est, hîcque coronantur Reges Hungariæ.

AVS-
NOUOSHULA: *Neuheufel*, ad quam cæsus Comes fortissimus Bucquouius nostrâ memoriâ: sita dicitur ad Fl. *Quuar*, nouæ tamen tabulæ eam Fl. *Gran*. affigunt.

TRIA-
NITRIA, caput Comitatus eiusdem nominis.

BISTRICIA: *Neufel* Germanicè, *Bistrik* Hungaris.

TYRNAUIA: *Tyrnauu*, ad montem *Veiffenberg*, & in viâ quâ itur in Morauiam: non adeò munita, nisi fortè vitis in fidem Catholicam bene animatis.

CA
VNGARIA: *Vnguar*, in Comit. *Vnghen*, ad Fl. *Bodroch*, qui in Tibiscum *Teiffa* influit: quâ in vrbe vestigium Hungarorum remanet.

TOKÆUM: *Tokay*, ad confluentias *Bodroch*, & Tibisci, vrbs inter firmissimas Hungariæ numeratur, in palus

- ftri loco, aggeribus præcincta.
- Eperizæ: *Eperies*, in limite Polonico in Comitatu *Aban-nyuar*, ad Fl. *Ernap*, vbi plurimi Germani degunt.
- de l'Em-
pereur.* Caffouia: *Cassa*, in eodem Comitatu, vrbs ampla & potens, in quâ Hungari & Germani fide tantùm diffident; hi enim Lutherani, illi Caluinistæ.
- Fillekum: *Fillek*, vrbs munitissima in Comit. Nouigradiensi *Neuograd*, à Turcis occupata, sed à Christianis fortiter recuperata.
- Segedinum: *Seged*, ad Tibiscum, ereptum item Turcis.
- Cenadium: *Chonad*, caput Comitatus cognominis.
- TVR- AGRIA, Hungaris *Eger*, ad Fl. *Eger*, qui cadit in Tibiscum: arx *Erla* incubat vrbi, vnde aliquando vrbs *Erlauu* dicitur. Hic Bassa residet prohibiturus Austriacis transitum in Transyluaniam.
- CI- Temesia: *Temesuar*, ad Fl. *Temes*, de quâ in Transyluaniam diximus.
- CA } Zodnokum: *Zodnok*, ad confluentias Tibisci, & *Zagyue*, situ munitissimus locus.
- des Ot-
tomans.* } Vaccia Hungaricè *Vatz*, Germanicè *Vvatzzen*, Austriaci iuris ex fœdere, sed à Turcis perfidè occupata, quia in eorum ditionem incurrebat, prætextibus impositum vestigal flumini, vnde annonæ caritas existeret.
- Pestum: *Pest*, è regione Budæ, in campestri solo, cum Buda in edito loco; desolatum in ruinis fermè iacet.
- Coloza: *Colotza*, Archiepiscopalis sedes infra Insulam Vriam *Vr*.
- Fuldeacum: *Fuldeak*, ad confluentias Tibisci & Marisi.

N V M. 2. *Inferior Hungaria*, la basse Hongrie, ou au dessous du Danube.

- AVS- } COMARA: *Comore*, malè Samaria apud Munsterum
TRIA- } in Insulâ Schutiâ, quam idem efficto nomine Scythicam appellauit. Hic resciebant se Hungariæ
CA } olim reges: distincta est enim hæc Insula syluis, pratis, lacubus, hîcque Venatio & Piscatio celebres. Arx in eâ excitata est superiori sæculo ab Impe-

ratore, in quâ nihil desideratur à peritis.

Altenburgum: *Altenbourg*, Hungaricè *Ouuar*, hoc est *Vetus castrum*, olim tantum pagus, sed ab indigenis egregiè munitus locus.

de l'Em-
peneur.

IAVARINVM, seu Arrabo, *Iauarin*, *Rab*, & *Gior*, ad Fl. Arrabonem *Rab*, qui hîc cadit in Danubium, vrbs munitissima, capta mirabili audaciâ à D. de Vaubecouît nobili Campano.

Ab Iauarino non procul lacus *Ferten*, Germanis *Nensfeldersee*, amplissimus & pulcherrimus.

Pappa Flandrorum seditione celebris, qui eam Turcis dedere moliebantur, quorum pars elapsa egregiam Turcis in bello Persico nauauit operam.

Sabaria: *Szombathely*, S. Martini Turonensis patria.

BVDA: *Bude*, aliter *Offen*, ita dicta, vel à Budinis populis, vel Buda Attilæ fratris, ad quam in Austrum visuntur rudera vrbs Sicambriæ, vnde ortos Sicambros fabulantur. Diuiditur iam in superiorem, & inferiorem, éstque Beglierbegi sedes.

T V R-

ALBA REGALIS: *Albe Royale*, Germanicè *Stal-Vissembourg*. Primaria postmodum regni effecta, in qua Reges inaugurabantur, & sepeliebantur: cingitur vndequaque paludibus, Orientalis palus dicitur *Sosto*, Occidentalis *Inouano*.

C I-

Strigonium, aliter *Istrogranum*: *Strigonie*, seu *Strigogne*, aliter *Gran*, ad Fluium *Gran*, qui hîc hauritur à Danubio; Archiepiscopalis est. Ab hac vrbe Vesprinum vsque extenditur mons *Bachonius* *Bakon*.

C A

Vesprinum: *Vesperin*, cuius Episcopus Reges Hungariæ coronabat. Infra hanc urbem visitur lacus *Balaton*, Germanicè *Platzee*, in quem incurrit peninsula *Thia*, vbi magnifica Basilica, Regis Andreæ opus, & Mausolæum.

Petrouaradinum: *Petrouar*, vrbs castro munitissima.

Sirmium: Germanicè *Sirmich*, Hungaricè *Szerem*, ad quam mons *Almus*, hodie *Apatarro*.

Quinqueecclesiæ: *Cinq-Eglises* Gallis, *Funfkerken* Ger-

manis, Hungaris *Eutegyhazac*, Turcis *Petsken*: cui incubat mons Aureus, hodie *Megech*, vnde & tormentis verberari potest: regio supra modum ferax, vnde tantæ olim Episcopi diuitiæ.

des Ot-tomans. Sigerum: *Sziget*, hoc est Insula, cum castro in Insulâ Fluij Almi hîc stagnantis, & indormientis: castrum triplici fossa, & muro, vrbs ab Occidente duobus munitur.

Canifa: *Canise*, in finibus Sciriæ, in palustri loco sita inter Fluios *Muer*, & *Zala*, Ducis Mercurij fortitudine celebris.

CAPVT TERTIVM.

Hungaria Christiana.

IN SLA- VIA VEL SCLA- VO-	ARCHI- EPISC.	Siniensis: <i>Segne en Croacie.</i>
	SPALA- TINVS	Ænonensis: <i>Nona en Dalmace.</i>
	Arch. de Spallatro en Dal- mace.	Pharenfis, seu Lesinensis: <i>en Isle de Lesina.</i>
		Traguriensis: <i>Trau en Dalmace.</i>
	IADE- RINVS de Zara.	Scardonensis: <i>Scardone en Dalmace.</i>
		Tinensis: <i>Tine, ou Querca, en Bossene.</i>
		Siccensis: <i>Sebenico en Dalmace.</i>
	RAGV- SINVS	Almissensis: <i>Almissa en Dalmace.</i>
		Arbensis: <i>en l'Isle d'Arbe.</i>
	de Ragu- se, olim Epidau- rinus.	Vegienfis: <i>en l'Isle de Veglia.</i>
Apforensis: <i>en l'Isle d'Osero.</i>		
Stagnensis: <i>Stagno au Ragoufan.</i>		
Tribiniensis: <i>Tribigno au Ragoufan.</i>		
Cattarenfis: <i>Cattaro en Dalmace.</i>		
Rudensis: <i>Ruden en Dalmace.</i>		
ANTI- BA-	Bratiensis: <i>en l'Isle de Labrazza.</i>	
	Rossensis: <i>Castro nouo en Dalmace.</i>	
	Butuensis: <i>en l'Isle de Budua.</i>	
	Corcyrenfis: <i>en l'Isle de Curzola.</i>	
	Scodrenfis: <i>Scutari en Dalmace.</i>	
	Drinastensis: <i>Drinasto en Dalmace, ou Epire.</i>	

Sua-

NIA	RIENSIS d'Ansb- ri.	Suatinenfis: <i>Suatim.</i>
		Polastenfis: <i>Polasten.</i>
		Seruienfis: <i>de Sierby, ou Seruie, à Belgrade.</i>
IN	STRI- GO- NIENSIS <i>Strigonie en la basse Hongrie.</i>	Agrienfis: <i>Agria en la haute Hongrie.</i>
		Nitrienfis: <i>Nitria en la haute Hongrie.</i>
		Vatienfis: <i>Vacia en la haute Hongrie.</i>
		Iaurienfis, feu Iauarinenfis: <i>Rab, ou Iauarin en la basse Hongrie.</i>
HVN-		Quinquecclefienfis: <i>Cinq-Eglifes en la basse Hongrie.</i>
		Vefprunienfis: <i>Vefperin.</i>
GA-	COLOT- CENSIS	Zagrabienfis: <i>Agram en Efcclauonie.</i>
		Varadunenfis: <i>Varadin, ou Petrouaradin en la basse Hongrie.</i>
RIA	<i>Colotze en la hau- te Hon- grie.</i>	Sirmienfis: <i>Sirmifch en la basse Hongrie.</i>
		Cenadienfis: <i>Chonad en la haute Hongrie.</i>
		Bofnenfis: <i>de Boffene à Iayza.</i>
		Posegenfis: <i>Posega en Efcclauonie.</i>
		Alba Iulienfis: <i>Veiffembourg en Transylvanie.</i>
		Bachouienfis: <i>Bakou en Valaquie.</i>

CAPVT IV.

De Admirandis Illyrici, ſue Magni Hungaria Regni.

§. I. In Illyrico.

IVMENTA in Illyrico bis in anno ſingulos parere memorant, & pleraque geminos: multa ternos & quaternos. Item lacte diurno tres ſemifextarios implere. Inſuper gallinas non ſemel tantum in die, ſed bis terve oua emittere. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Capras & hinc pedum vngues habere indiuiſos, ait ſe à quibusdam accepiffe. *Elimus in hiſt. Anim.*

Ibidem fons aquæ frigidæ, ſupra quem veſtes expanſæ accenduntur. *Ariſtoteles in Admirandis, & Plin. lib. 2. cap. 103.*

In Illyrico reperiuntur homines qui ſolo viſu faciunt, & interimant quos diu fixis oculis intueantur. *Plinius lib. 7. cap. 2.*

Parall. Geogr. Tom. II.

Tt

§. 2. *In Dalmatia.*

SPECVS est in Dalmatiâ Slenta nomine, vasta, & præcipiti hiatu, in quam deiecto leui pondere quamuis tranquillo die similis turbini emicat procella: *Plin. lib. 2. cap. 45.*

Dalmaticæ fodinæ tempore Neronis singulis diebus, quinquagenas libras reddebant. Inuentum & hîc aurum in summo cespice. *Idem lib. 32. cap. 2.*

In eâdem Dalmatiâ Spelunca Dianæ sacra, in quâ videre licet multa corpora, quorum costæ ultra sexdecim vlnas extenduntur. *Phlegon Trallianus de rebus mirabilibus cap. 12.*

In Ardizis populis Dalmatiæ mons ex quo aqua defluit non quidem omni tempore: diu excipitur, noctu sub dio ponitur, post sex dies, ipsôque adeò sexto die in perfectissimum sal mutatur. *Aristoteles in Admirandis, & Strabo lib. 7. qui*

Tamen id fieri docet in Valle quæ disternit Autariotâs, & Vardizos: contingere id tempore verno, & intra quinque dies fieri hanc concretionem. Atque etiam pro his salinis diu inter illos populos pugnatum esse.

Later Thasius, & Chius in fluuio Narone reperti sunt, quoniam mare Ægæum per cauernas in Hadriaticum penetrat. *Theopompus, & Eratosthenes apud Strab. lib. 7.*

§. 3. *In Pannonia.*

BISONS animal in Pannoniâ tantæ magnitudinis, vt in vnius pelle quindecim homines cubare possint. Ita se accepisse à quodam sene ait *Paulus Diaconus lib. 2. cap. 8. Hist. Longob.*

§. 4. *In Dacia.*

IN Dacorum pueris post quartam generationem, nota redditur quæ parentum corporibus impressa est. *Plinius lib. 7. cap. 11.*

§. 5. *In Mysia.*

TRIBALLI Mysiæ populi solo visu fascinant, & occidunt quos

diu fixis oculis intuentur, maximè verò si quempiam iratis oculis aspiciant: quod malum faciliùs experiuntur impuberes. Pupillas etiam geminas in singulis oculis habere dicuntur. *Plinius lib. 7. cap. 2. ex Ifigono.*

In ea Myfiæ parte quæ Pontica est, herba apparet, ex quâ conficitur oleum quod Medicum vocant. Ex eo excitatum incendium si aquâ obruere gestias, magis exardescit, nec aliter sopitur quàm pulueris iactu. *Solinus.*

In Dardaniâ, & Pæoniâ ranis tam multis pluit, vt incolis fuerit fugiendum. *Eustathius in Dionysium Afrum.*

§. 6. In Hungaria.

ANNO Christi 1549. grassatus est morbus in Hungariâ, quo nascebantur vipere, serpentes ac lacerti in hominum corporibus: Sanabantur autem ægri exponentes se ad Solem, sic enim serpentes ex artubus malè affectis erumpebant. *Iobus Fincelius. Franciscus Bebecius. Agidius Aquila, & alij multi.*

§. 7. In Hungaria superiore.

IVXTA Schemnitium urbem in Comitatu Barfiensi *Bars*, ex vitibus clauiculi, & folia ex puro auro eruperunt. Certè dens puero cuidam ex auro succreuit, vt testatur *Libanius. Gaudentius Merula.*

Ad eandem urbem Schemnitium aquæ Roselinæ dictæ, in quibus canales per quos fluunt, & sedilia ex lignis facta, lapideo cortice sic obducta sunt vt prorsus lapidea videantur. *Vernherus.*

In eodem Comitatu non longè ab arce *Leuua* aqua, quæ nisi pleno vase hauriatur saporem amittit: quare vel modicum exinanito vase reliquum effunditur. Quod autem credunt si turbida offeratur ægroto, signum esse desperatæ valetudinis, si limpida futuræ sanitatis superstitiosum planè iudicat. *Vernherus de aquis Hungariæ.*

Ab hac alia non procul distat in tumuli speciem assurgens, ac subinde fluxum mutans aquâ statim lapidescente, & sic excrecente ab eâ parte quâ diu manat, vt in aliam conuertere cursum suum cogatur: quod quidem fit circuitu quodam per totam fon-

tis oram. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Cepusensi ad radices montis vnde Vaga Fl. existit, aquæ reperiuntur quæ ferrum sic arrodunt, vt equi solea intra 24. horas absumatur: ferrum autem impurius quale ex fodinâ prodiit diu his aquis immersum, mutatur quasi in lutum, ex quo postea fit cuprum optimum. Eædem aquæ & lapidescunt, & potæ animantes necant. *Idem qui supra.*

Hic etiam aqua ex pluuiâ in terram cadens, postea vertitur in Chalcantum, seu Atramentum Sutorium *le Viriol*, quod pyramidis in morem concrefcit sensim, Stiria, instar defluens. *Idem Vernherus.*

Ibidem fons instar piscinæ stagnans, in quem iniecta ligna lapideo cortice obducuntur. *Idem auctor.*

Ad Cepusensem arcem ad ædem S. Martini fons erumpit bullienti similis, cuius murmur mirabile exaudies, si terræ aurem admoueris. Erumpit autem non tantum foras, sed etiam iter rimatur per meatus subterraneos, & quo eumque sese insinuet durefcit in lapidem: qui tamen lapis, vel pluuiâ rigatus, vel madore diuturno illitus, dissoluitur; eo autem vtuntur indigenæ viuæ calcis loco. *Idem Vernherus.*

In monte eidem arci vicino in specu aqua per hyemem fluida, æstate ita congelatur, vt refrigerandis poculis glacies inde peti soleat. *Idem.*

Item & fontes hic visuntur bibentibus animalibus lethales. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Sarienfi *Saros*, fons in rupe aues tantum enecans. Iuxta autem fons alter erumpit aquæ acidulæ ægrotantibus hominibus grata, & salutaris. *Idem.*

Ad urbem Eperias *Eperies*, in Comitatu Abaniuariensi, fons effluit, non tantum auibus, sed etiam omnibus animalibus noxius, quare arcetur diligenter ab eo pecus. Crescit autem circa illum aconiti plurimum. Habet præterea hoc singulare, quod crescente luna crescat, decresciente minuatur: quâ de re hic dubitare nefas. *Idem Vernherus.*

Ad eandem urbem fontes falsi tantæ acrimoniæ, & saluginis, vt inde sal excoquatur, vtilior aliis potissimum ad pisces condiendos. Vnde locus ille dicitur *Souuar*, hoc est *Salisburgum*. *Idem.*

Non procul à Cassouia *Cassa*, in eodem Comitatu fons aquæ

medicæ, quia calefit lapidibus feruefactis, qui ad illud iacent. Hæc enim vis ei imprimitur ab lapidibus illis, atque eius aqua potantibus admodum suavis. *Idem.*

Ad urbem Bistriciam in Comitatu Bistriciensi, seu Zohenfi fossinæ æris opulentissimæ, Regiæ dictæ, ubi cuniculus quidam aquam viridem egerit, ex quâ cum subsedit Chryfocola legitur. *Idem.*

In eodem Comitatu duo fontes spleneticis manifestè medentes.

Ibidem & hiatus famosus ob pestilentes expirationes, quibus aues superuolâtes, & alia animalia propiùs admota extinguuntur. Id sæpe experti indigenæ apposito in perticâ cane, fele, aut gallinaceo, quibus non aliter vita eripitur quàm si strangularentur. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Nouigradiensis *Neograd*, specus est ingens in quem supernè aqua distillans continuò concrefcit. Quare hîc quasi statuz videntur consistere. Lapidés autem illi candidi sunt, & tritium album colorem pictoribus sufficiunt. *Idem Vernherus.*

In Maromarusio Comitatu prope Transyluaniam sal natium lapicidinarum more cæditur. *Idem Georgius Vernherus.*

Tibiscus Fl. vulgò *Teiffa*, tam multos alit pisces, vt tertia pars eius, piscis esse credatur ab indigenis, ubi tamen auctor agnoscit hyperbolen. Sed hoc certissimum, mille carpiones vno tantum floreno distrahi. Paulò antequam Danubiò misceatur cum exundat, tam multos relinquit in campis pisces, vt immittendi sint porci qui eos vorent; quibus etiam absumentis hi aliquando sunt impares, vnde graues, & pestiferi halitus exoriuntur. Tuncque edicto cauetur, ne quis abscedat ex emporiis sine piscibus, ne piscatores destitutione emptorum percussî, clanculum piscibus relictis inde se subducant. *Idem Vernherus.*

§. 8. In Hungariâ inferiori.

PROPE Budam in Thermis superioribus piscinæ calidæ visuntur, in quibus nascuntur, & viuunt pisces, qui in frigidam translationem moriuntur. *Georgius Vernherus in mirabilibus aquis Hungariæ.*

Iuxta Strigonium, quam urbem Istrogranum nuncupat, fons in piscinulam influit, in quâ mediâ etiam hyeme ranæ coaxant. *Idem Vernherus.*

Ad Comaram Thermæ calidæ sine certo fonte aluicum Danubij sequuntur, & vt is crescit, aut decrefcit, ita aut recedunt, aut accedunt. Solent autem quo magis exundat fluuius, hoc longiùs recedere: quare iis qui lauari volunt subinde alias, atque alias scrobes fodere, & quasi puteos aperire coguntur. *Idem.*

§. 9. *In Croaciâ.*

VSKOKI in Croacia Damarum ad instar, ex collibus in colles volitant mirâ, & suprâ quàm credi possit, velocitate. Vtuntur autem ad illos saltus calceis ex funibus confutis. *Soranzo part. 2.*

§. 10. *In Dalmatia.*

In hâc regione oues in anno bis pariunt, immo etiam ter si diligentiori curâ tractentur; quod obseruauit Aristoteles in Admirandis. *Vicentius Pribeno de origine Sclauorum.*

Ad urbem Sebenicum sub Eugenio IV. Pontifice, homo inuentus est qui ex mari prodierat, ad mare puerum trahens. *Nierembergus.*

In agro Ragusino lacus existit ex aquis in vallem confluentibus, vbi plurimi pisces licet eius aqua quotannis exsiccet, quo tempore hîc seritur hordeum, & legumina cum vberissimo prouentu. *Boterus: & Dominus de Beauuan.*

Pisces qui capiuntur in prædicto lacu, adeo pingues, vt de cocti in aquâ purâ, in adipe elixati esse videantur. *Daustus in Imperiis.*

Ad mare Ragusini incuruant arborum ramos, qui post duos annos sic onerantur ostreis, vt fidem numerus superet. Idem etiam contingit si fasces in mari demersi duobus aut tribus annis detineantur. *Idem.*

§. 11. *In Boffenâ.*

REGIO hæc bobus abundat, & ouibus, quæ si hîc interficiantur macilentiores sunt, & nullius succi: si verò in Italiam transferantur, & pascua gustauerint circa Athesim, illico impinguantur, & fit optimi saporis earum caro. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

§. 12. *In Seruia.*

IVXTA Nissam planities vliginosa ad aliquot leucas patet, in quâ Oryza rubra crescit, cùm alibi crescat semper alba : sed rubra hæc deterior censetur albâ. *Rauisus in sua Cosmogr.*

§. 13. *In Valachia.*

PROPE Trescortium urbem oritur ex terrâ bitumen, ex quo Valachi candelas, & faces vulgò conficiunt, cereis non absimiles nisi quòd paulò fusciore. *Ananias tractatu primo.*

§. 14. *In Transyluania.*

HIC piscinæ salæ stagnant, à quibus omne pecus diligentissimè solet arceri; quoniam experienciâ compertum est nimio haustu ex salugine excitato enecari. Insunt tamen iis aquis pisces saporis exquisitissimi, carne duriusculâ, adeoque dulcis aquæ impatientes, vt in eam iniecti continuò exanimentur. *Georgius Vernherus de mirabilibus aquis Hungaria.*

In quibusdam locis Transyluanicæ profeminatum secale *du segle*, mutatur in frumentum: cùm tamen alibi frumentum potius in secale degeneret. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

Ad ripam Marisij fluuij sal extat supra terram ad instar scopuli: immo & fluuij alueus non longè ab oppido Thorda ex sale constat. Atque etiam dum terra circumposita profcinditur, aratores sæpe vomerem in glebas salis impingunt. *Vernherus.*

In fodinâ salis Desiensi ante aliquot annos excisum est ex medio sale robur trabi persimile, tantâ durtie, vt vix ferro cædi posset. Sed extractum ex fodinâ intra dies quatuor ita computruit, vt digitis concerpi, & conteri posset. *Idem Georgius Vernherus libello tam sæpe laudato.*

